

BİZİ SARAN DENİZ

RACHEL L. CARSON

ÇEVİREN: İSMAIL FERHAT ÇEKEM

livefa
yayınevi

Rachel L. Carson, 27 Mayıs 1907 yılında Springdale, Pennsylvania'da dünyaya geldi. Yazmaya çok genç yaşta başladı ve ilk öyküsü Eylül 1918'de St. Nicholas League dergisinde yayımlandı. Kuş gözlemciliğiyle ilgili ilk doğa yazısı da yine aynı dergide Temmuz 1922'de yayımlandı. 1927 yılında, Alfred Lord Tennyson'un "Locksley Hall" adlı şiirini bir okul ödevi kapsamında okudu. Sonrasında bu şiirde okuduğu bazı dizelerle ilgili şunları söyleyecekti: "... içimde bir yere hitap ederek kendi yolumun – o tarihte henüz hiç görmediğim – denize uzandığını ve kaderimin bir şekilde denizle bağlantılı olduğunu hissetmemi sağladı." Üniversiteden 1929 yılında mezun oldu ve zooloji alanında yüksek lisans çalışmaları için Johns Hopkins Üniversitesi'ne kabul edilerek bir yaz boyunca Woods Hole'daki Deniz Biyolojisi Laboratuvarı'nda çalışma imkânı buldu. Üniversitede öğretmeni, mentoru ve dostu olan Mary Scott Skinker'in girişimleri sonucunda Rachel o dönemde Ticaret Bakanlığı'na bağlı ABD Balıkçılık Birimi'nin direktörü olan Elmer Higgins ile tanıştı. 1935 yılında Elmer Higgins ABD Balıkçılık Birimi'ndeki kamu eğitim programlarında kullanılmak üzere yedi dakikalık elli iki radyo programı yazacak birini arıyordu. Rachel Carson ile çalışmaya başladı ve radyo programları büyük başarı elde edince bir devlet broşürü için denizcilik hayatına dair genel bir giriş yazısı yazmasını istedi. Bu yazının ilk versiyonu *Atlantic Monthly* dergisinde bir makale olarak yayımlandı. Daha sonra bu makale *Under the Sea-Wind* adlı kitaba evrildi ve Oxford University Press kitabı 1941 yılında, İkinci Dünya Savaşı arifesinde yayımlandı. 1951 yılında ikinci kitabı olan *The Sea Around Us* yayımlandı ve *New York Times* tarafından yılın en çarpıcı kitabı seçildi. Bu kitabı 1955 yılında *The Edge of the Sea* takip etti. Bu kitap da neredeyse beş ay boyunca *New York Times* çok satar listesinde kaldı. 1957 yılına gelindiğinde bazı eyalet daireleri ve federal daireler özel arazilerde sivrisineklerle karşı yapılan bir DDT uygulaması başlatmıştı. Carson'ın arkadaşı ve muhabir Olga Hutchins'in Duxbury, Massachusetts'teki evinde geniş bir kuş korunağı vardı. Yenelenen ilaçlamalar nedeniyle pek çok ötücü kuşun öldüğünü ve yuvalarının, göllerin ve kuş havuzlarının zehirlendiğini Carson'a yazdı. Carson sonraki dört yılını tarım ilaçlarının doğru ve yanlış kullanımına dair araştırmalara adadı. Bu çalışmanın sonucunda 1962 yılında yayımlanan *Silent Spring* Başkan John F. Kennedy'nin dikkatini çekti. Carson'ın iddialarının araştırılması için federal ve eyalet çapında araştırmalar başlatıldı. Sonunda, tüm hükümet

seviyelerinde tarım ilaçlarının serpintisine karşı koruma mevzuatları oluşturuldu. *New York Times* 20. yüz yılın en önemli 100 kitabı listesini yayımladığında *Silent Spring* ikinci sıradaydı. Çok sayıda dile çevrildi ve hemen her yıl yeni çevirileri yayımlanmaya devam etmektedir. Rachel Carson bize yalnızca yaşamın geleceğini kucaklamakla kalmayıp aynı zamanda insan ruhunun devamını da sağlayabilecek bir miras bıraktı. “Etrafımızdaki evrenin mucizelerine ve gerçeklerine daha net bir şekilde odaklandıkça, ırkımızı yok etme isteğimiz de o denli azalacaktır. Şaşkınlık ve alçakgönüllülük faziletli duygulardır... yıkım arzusuyla yan yana var olamazlar,” diye yazmıştır.

İsmail Ferhat Çekem (1973), ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümünü bitirdi. Üniversitede başladığı çeviri uğraşına iş hayatında aralıklarla devam etti. 2018 yılından bu yana tam zamanlı olarak politika, ekonomi, sosyal bilimler ve edebiyat alanlarında İngilizceden çeviri yapmaktadır. En büyük desteği eşi ve çeviri yaparken kucağından inmeyen kedisidir.

*İlkeleri ve örnek davranışlarıyla denizin
keşfinde diğer herkese kılavuzluk eden*

Henry Bryant Bigelow'a

İÇİNDEKİLER

Teşekkür 11

1961 Baskısına Önsöz 13

I. DENİZ ANA

Gri Başlangıçlar 25

Yüzey Sularının Örüntüsü 41

Yıldönümü 56

Güneşsiz Deniz 66

Saklı Diyarlar 91

Uzun Kar Yağışı 113

Bir Adanın Doğuşu 123

Kadim Denizlerin Şekli 141

II . HUZURSUZ DENİZ

Rüzgâr ve Su 157

Rüzgâr, Güneş ve Dünyanın Dönmesi 183

Hareketli Gelgitler 203

III. İNSAN VE ONU SARAN DENİZ

Küresel Termostat 225

Tuz Denizlerinden Gelen Zenginlik 248

Çepeçevre Saran Deniz 263

Tavsiye Edilen Okuma Listesi 281

Rachel Carson'un Biyografisi 289

Teşekkür

Deniz kadar uçsuz bucaksız, çok karmaşık ve sonsuz derecede gizemli bir konuyla tek başına ve kimseden yardım almadan uğraşmak, hem keyif vermeyen hem de mümkün olmayan bir iş olurdu; ben de buna teşebbüs etmedim. Bilakis, çalışmaları denizle ilgili mevcut bilginin temelini ve özünü oluşturan kişilerden her zaman en cana yakın ve en cömert yardımları gördüm. Okyanusun birçok sorunu üzerine uzmanlaşmış kişiler, kendi çalışma alanlarını ele alan bölümleri okudular ve konu hakkındaki kapsamlı bilgilerine dayanarak yorum ve önerilerde bulundular. Böylesine yapıcı bir yardım için Harvard Üniversitesi'nden Henry B. Bigelow, Charles F. Brooks ve Henry C. Stetson'a; Scrips Oşinografi Enstitüsü'nden Martin W. Johnson, Walter H. Munk ve Francis P. Shepard'a; Amerikan Doğa Tarihi Müzesi'nden Robert Cushman Murphy ve Albert Eide Parr'a; Yale Üniversitesi'nden Carl O. Dunbar'a; Birleşik Devletler Kıyı ve Jeodezi Araştırmaları Kurumu'ndan H.A. Marmer'a; Michigan Üniversitesi'nden R.C. Hussey'e; Birleşik Devletler Jeolojik Araştırmalar Dairesi'nden George Cohee'ye ve Miami Üniversitesi'nden Hilary B. Moore'a minnettarım.

Ele geçmesi zor belgelerin bulunması için başka pek çok insan zevkle bana yardımcı oldu ve büyük zorluklara katlandı, yayımlan-

mamış bilgi ve yorumları bana gönderdi, pek çok bakımdan görevimi hafifletti. Bu kişiler arasında Oslo'daki Norsk Polarinstitut'tan (Kuzey Kutbu Enstitüsü) H.U. Sverdrup; Plymouth'daki laboratuvarından L.H.W. Cooper; Oslo'dan Thor Heyerdahl; Bergen'deki Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitut'tan (Norveç Balıkçılık Müdürlüğü Deniz Araştırmaları Enstitüsü) J. W. Christensen, Jens Eggvin ve Gunnar Rollesen; Uluslararası Deniz Keşifleri Konseyi Genel Sekreteri H. Blegvad; Göteborg'daki Oceanografiska (Oşinografi) Enstitüsü'nden Hans Pettersson; Amerika Birleşik Devletleri'nde Ulusal Araştırma Konseyi'nden John Putnam Marble; Hidrografi Dairesi'nden Richard Fleming; Bingham Oşinografi Laboratuvarı'ndan Daniel Merriman; Woods Hole Oşinografi Enstitüsü'nden Edward H. Smith; Birleşik Devletler Jeolojik Araştırmalar Dairesi'nden W.N. Bradley ve H.S. Ladd; Columbia Üniversitesi'nden Maurice Ewing ve George Washington Üniversitesi'nden F.R. Fosberg var.

Pek çok devlet kurumunun ve özel kurumun kütüphanesindeki kaynaklar ücretsiz olarak kullanımına sunulmuştur; bu nedenle, yorumlamak bilmeyen araştırmaları ve mevcut literatüre ilişkin kapsamlı bilgisiyle her zaman yardımcı olan İçişleri Bakanlığı Kütüphanesi Referans Kütüphanecisi Ida K. Johnson'a özel olarak teşekkürlerimi sunarım.

William Beebe'nin dostluğu, teşviki ve desteğiyle deniznin gizemine, anlamına kendimi kaptırıp bu kitabı yazabildim.

Kitabı yazmak için ihtiyaç duyduğum boş zamana ve kitaba katkıda bulunan bazı çalışmalarını yürütme olanağına kavuşmam, büyük ölçüde Eugene F. Saxton Bursu'yla mümkün oldu.

Silver Spring, Maryland

R.L.C.

Ocak 1951